

Zoals afgesproken, geef ik hierbij graag onze reactie op de adviesaanvraag voor de Bathmenseweg 46-Harmelinksdijk 2 te Lettele.

## Situatie

- Het betreft een Rood voor Rood regeling, waarbij de eigenaren de stallen willen slopen en ontwikkelen tot een woonlocatie met drie nieuwe woningen. Momenteel zijn er al twee bedrijfswoningen aanwezig, die blijven behouden.
- Op circa 500 meter van deze locatie ligt een geitenhouderij en op ongeveer 150 meter ligt een pluimveehouderij.

## Overwegingen

### *Gezondheidsrisico's geitenhouderij*

- Zoals bekend, laat het VGO-onderzoek een verband zien tussen het risico op longontsteking bij omwonenden en de afstand tot een geitenhouderij. GGD'en adviseren daarom uit voorzorg 2 kilometer afstand tot een geitenhouderij te houden.
- Zonder invloed van veehouderij is het risico op longontsteking ongeveer 1,4% per persoon per jaar (1400 gevallen per 100.000 inwoners). Bij een geitenhouderij neemt dit risico toe naarmate men dichterbij het bedrijf woont. Op een afstand van 500 meter is het risico op longontsteking 70% hoger dan de baseline (1,4 %). De bijlage geeft een grafische weergave hiervan. Daaruit is tevens af te leiden dat het extra risico op longontsteking vanaf 500 m tot de geitenhouderij snel afneemt. Op de locatie aan de Bathmenseweg 46 is dus sprake van een verhoogd risico.
- Bij ouderen en hele jonge kinderen kan longontsteking een ernstiger beloop hebben.

### *Gezondheidsrisico's pluimveehouderij*

- Uit het VGO-onderzoek blijkt ook een verhoogde kans op acute luchtwegklachten (hoesten, benauwdheid) binnen 250 meter van varkens- en pluimveebedrijven als gevolg van verhoogde concentraties endotoxinen; hiervoor wordt als grenswaarde een concentratie van 30 EU/m<sup>3</sup> gehanteerd. Langdurige blootstelling aan endotoxines kan aanleiding zijn tot het ontstaan van chronische bronchitis en een verminderde longfunctie.
- De Raad van State heeft in augustus 2020 uitgesproken dat het gebruik van het Endotoxine-toetsingskader (inclusief het rekenmodel) toelaatbaar is als instrument voor het bepalen van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat (ECLI:NL:RVS:2020:1979, onderdeel 6.1 en 6.2).
- Uit het endotoxine-toetsingskader blijkt dat de betreffende locatie waarschijnlijk rond de grens van 30 EU/m<sup>3</sup> is gelegen, als gevolg van de uitstoot van de nabijgelegen pluimveehouderij (Bathmenseweg 42). Deze pluimveehouderij zou op een afstand van minimaal 158 meter moeten liggen om aan de grens van 30 EU/m<sup>3</sup> te kunnen voldoen. Dit is ook ongeveer de afstand van de betreffende locatie tot de pluimveehouderij, wat betekent dat bewoners kunnen worden blootgesteld aan endotoxines. Dit kan leiden tot luchtwegklachten of verergering van luchtwegklachten.

Geur

- Informatie over geur ontbreekt voor deze situatie. Geur kan echter hinderlijk zijn en leiden tot verstoring van gedrag en activiteiten, en stressgerelateerde gezondheidseffecten zoals hoofdpijn, misselijkheid en benauwdheid. De GGD adviseert om geurconcentraties zo laag mogelijk te houden en maximaal 5 OUE/m<sup>3</sup>.

### **Advies**

- Het strikt doorvoeren van de afstandsadviezen zou grote delen van het buitengebied in Nederland op slot zetten. Omdat het hier gaat om enkele woningen in het kader van Rood voor Rood, zien we een beperkte toename van het gezondheidsrisico. Daarom heeft de GGD geen grote bezwaren tegen de voorgenomen ontwikkeling. Wel is het van belang dat toekomstige bewoners van bovengenoemde feiten en gezondheidsrisico's op de hoogte worden gebracht, zodat zij zelf een persoonlijk afweging kunnen maken. Hierbij dient extra aandacht te worden gegeven aan kwetsbare doelgroepen (jonge kinderen, senioren, mensen met een zwakke gezondheid).
- Mochten toekomstige bewoners overwegen om op deze locatie een kinderopvang/gastouderopvang/zorglocatie te starten dan is een specifiek advies van de GGD nodig. Daarbij zal t.z.t. uiteraard uitgegaan worden van de dan geldende wetenschappelijke inzichten.